

Одним з найбільших за об'ємом та наявною в ньому інформацією є матеріал про стан ремесла Гуцульщини на тлі Східної Галичини. Тут ремесла розглядаються як галузь господарювання з притаманними для цього аргументами та характеристиками. Автор наводить численний статистичний матеріал, проводить різнопланові класифікації, які дають досить чітку уяву про стан того чи іншого ремесла.

Останній розділ — “Сфера послуг” містить досить детальну характеристику стану торгово-побутових та туристичних послуг та особливостей харчування гуцулів. Характеризуються терміни проведення, особливості та спеціалізація ярмарків та торгів, цінова політика. Проведені за різними показниками класифікації діяльності у сфері торгових відносин дають підстави твердити про аналітичні здіб-

ності автора. Значна увага приділяється міждержавним торговельним зв'язкам Гуцульщини. Однак слід більше уваги звернути на фінансові послуги та послуги зв'язку. Зі знанням справи описується туристсько-рекреаційна база Гуцульщини, де особливу увагу звернуто на історію курортів Буркут та Яремче.

Добре було б, якби автор всі регіональні висновки чітко ув'язував з ходом історичного розвитку України та інших етнографічних регіонів Європи.

Монографія В. М. Клапчука “Гуцульщина та гуцули: економіка і народні промисли (друга половина ХІХ — перша третина ХХ ст.)” написана на високому професійному рівні, з дотриманням вимог ВАК України і, на нашу думку, є важливим внеском в історію господарства України.

Сергій Гальчак (м. Вінниця)

МОНОГРАФІЯ ПРО ВОЛОДИМИРА СІЧИНСЬКОГО

Рец. на: Баженов Л. В., Логвіна В. Л. Володимир Січинський (1894–1962 рр.). Життя, діяльність, творчість в ім'я України: монографія. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, 2009. — 236 с.

Як знаємо, всесвітньо відомий вчений-історик, мистецтвознавець, архітектор, художник-графік, педагог, громадський і культурний діяч України та української еміграції 20-х — початку 60-х років ХХ ст. Володимир Юхимович Січинський (син подільського історика Юхима Січинського) до початку 1990-х років залишався невідомим для громадськості України. Він у списках радянських спецслужб був помічений під номером 52 як ворог СРСР із заборонаю будь-де згадувати ім'я і публікувати його праці. Першим, хто відкрив завісу мовчання про В. Січинського, став визначний учений, діяч української громади в Словаччині, академік НАН України Микола Мушинка, який з початку 1990 років опублікував у періодиці України низку статей і нарисів про Володимира Юхимовича та видав книгу “Во-

лодимир Січинський і русини-українці Словаччини” (Пряшів, 1995). У тому ж 1995 та в 2005 роках в Україні, в тому числі у Кам'янці-Подільському, було широко відзначено 100-річчя та 110-річчя від дня народження В. Січинського.

З метою подальшої популяризації цього вченого в українському суспільстві й у зв'язку з відзначенням його 115 річниці від дня народження науковці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка професор Л. В. Баженов і доцент В. Л. Логвіна видали першу в Україні узагальнюючу монографію “Володимир Січинський (1894–1962 рр.). Життя, діяльність, творчість в ім'я України” (Кам'янець-Подільський, 2009, 236 с.).

Структурно книга складається з передмови

“Володимир Січинський — видатний учений, патріот України”, яку подав академік Микола Мушинка. Її автор, зокрема, зазначив: “На моє переконання монографія про Володимира Січинського читається доступно і легко, систематизує величезний фактичний матеріал, здобутий в архівах та бібліотеках про життя і творчість ученого, переконливо трактує його як палкого патріота України, що стояв біля джерел її державності та національно-культурного відродження, повністю науково реабілітує його ім’я та наукову спадщину для нинішнього і майбутнього поколінь української нації”.

Як притаманно для наукової монографії, вона має передмову (вступ) авторів, у якій вони висловили власне ставлення до постаті вченого, обґрунтували мету і дослідницькі завдання та зазначили, що книга виконувалась три роки в Центрі дослідження історії Поділля при Кам’янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, який також є потужним науковим осередком січинькознавства.

Перший розділ праці присвячено системному аналізу дослідження життя, творчості і громадської діяльності вченого В. Січинського в українській і зарубіжній історіографії 20-х років ХХ ст. — по 2009 рік, проаналізовано різновиди використаних джерел, узятих з фондів вітчизняних і закордонних архівів та бібліотек. Загалом джерельна база дослідження вражаюча. Автори ввели в науковий обіг 677 позицій джерел і літератури. Як з’ясовується у цьому розділі, пріоритетним джерелом у написанні монографії стала наукова спадщина В. Січинського, яка налічує до 800 назв монографій, книг, брошур, статей, нарисів, рецензій архітектурних проєктів, графічних робіт з історії, культури, науки, освіти України та української еміграції, виданих в основному українською та багатьма іноземними мовами.

У другому розділі книги “Життєвий шлях, суспільна та педагогічна діяльність Володимира Січинського” висвітлюються та аналізуються основні етапи біографії вченого від його народження 24 червня 1894 року в Кам’янці-Подільському і до його смерті 25 червня 1962 року у м. Пайсек штату Нью-Джерсі (США). Як довідуємося, В. Січинський пройшов такі етапи життя: “кам’янець-подільський” (1894–1912), “петербурзький” (1912–1917), “київський” (1917–1918), знову “кам’янець-поділь-

ський” (1918–1920), “львівський” (1920–1923), “празький” (1923–1945), “німецький” (1945–1949) і “американський” (1949–1962). Під час першого етапу він здобув середню спеціальну освіту в Кам’янець-Подільському технічному училищі, другого — вищу освіту в петербурзькому інституті цивільних інженерів й отримав фах архітектора і мистецтвознавця, у “київському” та “кам’янецькому” періодах він виступив як діяч Української революції 1917–1920 рр. і залишився відданим її ідеалам до кінця своїх днів, у “львівському” періоді — викладач гімназії, організатор мистецьких виставок українських художників; у найбільш плідному “празькому” — закінчив Український вільний університет і пізніше захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філософії, працює професором Української студії пластичного мистецтва й інших навчальних закладах, автор численних книг з історії, мистецтва, архітектури України, активний діяч української еміграції в Чехо-Словаччині; під час “американського” періоду — автор ґрунтовних книг з історії мистецтва і архітектури України, громадсько-культурний діяч української діаспори. Особливо в цьому розділі систематизована освітня діяльність як педагога-новатора, автора програм з навчальних дисциплін для середньої і вищої школи в Україні та українській еміграції.

У третьому розділі монографії розглядаються історичні, краєзнавчі та регіональні дослідження В. Січинського, зокрема такі його нариси і книги, як “Кам’янець-Подільський” (1919), “Чужинці про Україну. Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть” (Прага, 1938), “Вступ до українського краєзнавства” (Прага, 1937), “Роксоляна” (Торонто, 1957), “Іван Мазепа — людина і меценат” (1950) та інші. Особливо аналізуються в розділі численні краєзнавчі праці вченого, значна частина яких стосується історії, етнографії, мистецтва окремих регіонів України, у тому числі подільської землі. До кращих таких його видань належать “Кам’янецький замок” (1933, 1953), “Подільське гончарство” (1937), “Сутківська твердиня” (1929) тощо. Варто зауважити, що, як з’ясовується у монографії, В. Січинський був одним із фундаторів краєзнавчого руху і регіональних досліджень України серед української еміграції, які альтернативно розвивалися з 20-х років ХХ ст. стосовно

краєзнавства в радянській Україні, а його книга “Вступ до українського краєзнавства” стала популярним навчальним посібником для українських гімназій і шкіл за кордоном.

В заключному розділі висвітлюється науково-культурологічна діяльність і творчість В. Січинського, зокрема, як художника-графіка, ілюстратора численних українських книг, газет і журналів, дослідника і популяризатора в світі українського мистецтва, організатора численних художніх виставок, характеризуються його праці “Українська культура”, “Українське народне мистецтво”, “Українське ужиткове мистецтво”, “Нариси з історії українського граверства” та інші. Одночасно він створив понад 80 біографічних книг і нарисів про українських митців XVI–XX ст., здебільшого замовчених і репресованих у Радянському Союзі, доніс правду про життя і творчість митців в українській еміграції XX століття.

У цьому ж розділі звертає на себе увагу своєю змістовністю підрозділ “Теоретик, історик та зодчий української архітектури”. В ньому з’ясовується діяльність В. Січинського як дослідника і популяризатора української архітектури, її форм і стилів, засад дерев’яного, кам’яного і оборонного будівництва, сільської хати і міського будинку, церковного зодчества, починаючи з часів Київської Русі і до середини XX ст., її органічних зв’язків з античною та середньовічною європейською архітектурою. В книзі окремо аналізуються праці В. Січинського “Архітектура старокнязівської доби (X–XIII ст.)”, “Бойківський тип дерев’яних церков у Карпатах”, “Дзвіниці і церкви Галицької України XIV–XIX ст.”, “Історія української архітектури”, “Ротонди на Україні” і т. п., які характеризують автора як знавця, теоретика і популяризатора у світі української національної архітектури.

Водночас В. Січинський, довідуємось з книги, був широко відомий як архітектор-практик, автор численних проектів спорудження храмів, громадських і приватних будинків. До визначних реалізованих таких проектів сьогодні належать архітектурні витвори автора у давньоукраїнському стилі: монастирська церква Сошествія св. Духа у с. Михалівці на 1500 місць, що на Пряшівщині (Словаччина) (1935), храм Покрови Богородиці в с. Нижній Комарник у цій же країні (зображена на ти-

тулці монографії) (1939), Кафедральна українська православна церква у Вінніпезі (Канада) (1948–1950), греко-католицька церква в Порто-Уніано (Бразилія) та чимало інших.

У монографії висвітлюються інші аспекти діяльності і творчості В. Січинського як автора 20 книг, присвячених обґрунтуванню державних символів незалежної України — герба-тризуба, синьожовтого національного прапора, низки праць, які засуджували руйнування тоталітарним режимом в Україні храмів та інших пам’яток історії та культури, численних рецензій на твори українських істориків, митців, архітекторів.

Автори книги переконливо розглядають В. Січинського як ученого-енциклопедиста, активного громадського діяча, який присвятив своє життя і творчість служінню Україні, завжди відзначався титанічною працелюбністю, скромністю, високою моральністю, людиною, яка завжди прагнула повернутися з чужини на Батьківщину і тому, ніде не міняючи свого підданства, помер з паспортом громадянина Української Народної Республіки.

Книга авторів Л. Баженова і В. Логвіної, як наукове видання, містить наприкінці узагальнюючі висновки, список використаних джерел і літератури, основні дати життя і діяльності В. Січинського, добірку ілюстрацій і документів про нього та його родину.

Не варто вважати, що дане дослідження є повністю завершеним. Навпаки, книга розкриває простір для подальших пошуків матеріалів про цього вченого. На жаль, ще й досі залишаються не виявленими і оприлюдненими публікації, рукописи праць, документи про В. Січинського, які є розкиданими у сховищах архівів і бібліотек країн Європи і Америки, далеко ще не зібрані спогади, окремі статті і нариси друзів по творчості і просто свідків його діяльності, ще досі не здійснено ні в еміграції, ні в Україні видання зібрання його творів, не запроваджено премій імені В. Січинського в різних галузях науки, мистецтва і архітектури, далеко не завершено вшанування його імені в назвах вулиць, установ, в обелісках, медалях...

Сподіваємось, що нова монографія про Володимира Січинського є значним внеском у розвиток січинськознавства, в дослідження і популяризацію в нинішній Україні свого палкого патріота, героя, вченого-подвижника і культурного діяча.